

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Somnus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

pergit ad amat, permutat nauis a merces.
 Et vigil elapsus quatit auarus opes:
 Blandaque largitur frustra sistentibus agris
 Irriguo gelido pocula fonte sopor.
 Me quoq; Masarum studium sub nocte silenti
 Arribus assistens sollicitare solet.
 Namq; pili medea stellantis in arce videbar
 Ante pedes summi carmina ferre Iouis.
 Hor. 3. Carin.

Somnus agrestium
 Lani rotorum non humiles domos
 Tapsidit.
 Sen. Herc. fur.
 Veri miseris falsis, futuri
 Certas, & videri pestibus autbor.
 Ouid. 2. Amor. 9.
 Tu leuis es, multoq; rursus ventosior alis,
 Cauda ambrosua dasq; negasq; fide.
 Tibullus. 4.
 Somnia fallaci laudant temeraria nocte,
 Et pavidas mentes falsis timere iubent,
 Plaur. in Ru. dente.
 Nam qui dormiunt liberi es, sine lucro & cum malo quies
 cant.
 Virg. Encid. l. 6.
 Trefque iacentem
 Dulcis & alia quies, placidaque simillima morti.
 Ouid. 6. Fastorum.
 Allicit somnos tempus, motusque merumque.
 Idem. l. 11. Metam. fab. 10.
 Somne quies rerum, placi desime somne deorum,
 Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
 Fessis miseris mulces, reparasq; labori.
 Ouid. Amor. l. 2. eleg. 9.
 Infelix, tota quicunq; quiescere nocte
 Sospitet & somnos praemia magna vocat,
 Satis, quid est somnus? gelida nisi mortis imago,
 Longa quies cecidit temporis fasta dabunt.
 Thomas Morus.
 Non es, domi in somno es, olim nec te riuere sentis,
 Felix at somnus non re uiuat, miser es,
 Quis felix igitur sorte indolente superbit,
 Inflatuq; leui prosperitate tumet:
 Non quiescunt, aut torres iam desinit esse
 Felix, aut torres incipit esse miser.
 De somno equantem pariter cum diuite.
 Somne quies vitae, spes & salamen egentis,
 Diuitibus motus quos si quis esse parer.
 Tristitia mulces lachrimas pectoris a rores,
 Excitit & sensum totius inde mali.
 Lata benignus opes inopi per somnia mittit,
 Quid falsas rides diues opes inopi?
 Diuitibus rere curas, tormentum, dolores.
 Pauperibus falsis gaudia serua ferunt.
 Thomas Morus.
 Inducibus lites, aurige somnia curus,
 Fanaque mollis inuicem inuicem equis.
 Penator deserta toro cum membra reponit,
 Mens tamen ad sylvas & sua lustra redit.
 Candet amans furto, permutat nauis a merces,
 Et vigil elapsus quatit auarus opes.
 Blandaque largitur frustra sistentibus agris,
 Irriguo gelido pocula fonte sopor.
 Me quoq; Masarum studium sub nocte silenti
 Arribus assistens sollicitare solet.
 Namq; pili medea stellantis in arce videbar
 Ante pedes summi carmina ferre Iouis.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

At multa somnia falsa, immo obscura fortasse nobis, sed sint fal-
 sa quaedam: contra vero quid dicimus? quae quidem multo plura
 occurrunt, si ad quietem integri iremus, nunc onusti cibo & vino,
 perambulata & confusa cernimus. Vide, quid Socrates in Platonis
 politia loquatur. Dicit enim: Quom dormientibus ea pars animi,
 quae mentis & rationis particeps sit, sopita languet: illa autem, in
 qua feritas quaedam sit, atque agrestis immanitas, quom fit immo-
 dum obliuiscenda potu, atque pastu, exulare eam in somno, im-
 moderateq; iactari. Itaque huic omnia visa obiciuntur, a mente ac-
 ratione vacua, ut aut cum matre corpus miscere videatur, aut cum
 quous alio vel homine, vel Deo, sepe belua: atque etiam trucidare
 aliquem, & impie cruentari, multaque facere impure atque retro,
 nam temeritate atq; impudentia. At qui salubri & moderato cultu,
 atque victu quieti se tradidit, ea parte animi, quae mentis & con-
 siliu est, agitata, & erecta saturataque bonarum cogitationum epu-
 lis, eaque parte animi, quae volupitate alitur, nec inopia enecta, nec
 satietate affluenti, quorum utrunq; peritungere aciem mentis solet,

sive deest naturae quippiam, sive abundat atq; effluit. Ita enim ter-
 tia parte animi, in qua iratum existit ardor, sedata atque ressinga-
 tum euaciat, duabus animi temerariis partibus compressis, ut illa
 tertia pars rationis & mentis elucet, & se vegetam ad somnandum,
 acremque praebet: tum ei visa quietis occurrunt tranquilla, atque
 veracia.
 Tuber igitur Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectis
 ut nihil sit, quod errorum animis perturbacionemq; afferat, ex quo
 etiam Pythagoricis interdicitur putatur, ne faba velerentur, quod
 habet inflationem magnam: is cibus tranquillitatem mentis qua-
 renti est contrarius. Quom ergo est somno seuocatus animus a fo-
 cicitate, & contagione corporis, tum meminit praeteritorum, praesentia
 cernit, futura praevideat: iacet enim corpus dormientis, ut mortui
 viget autem & vivet animus, quod multo magis faciet post mor-
 tem, cum omnino ex corpore excesserit Cic. l. 1. de diuinat.
 Necesse est omne quod vigilat dormire.
 Melancholici maxime vera somniant.
 Somnus causatur ex vaporacione cibi, quae vadit ad cerebrum, &
 infrigidata descendit, & fit somnus, vnde post cibum fortem, sunt
 somni.
 Animalia magis nutriuntur & augmentantur dormiendo, quam
 vigilando.
 Somnia non sunt missa a Deo, quia alia animalia somniant.
 Si Deus emitteret somnia, euenerat sapientibus in die. Arist. lib.
 de somno & vigilat.
 Somnus videtur esse medium inter vivere & non vivere. Arist. l.
 19. de animal.

De inquietudine somniorum. DIAL. LXXXVII.

Francisci Petrarcho.
D. O. R.

Somnis inquietor. R. Si verum est, quod sapiens quidam ait, mul-
 tas curas sequuntur somnia, quod vestri quoque approbant autho-
 ritas, radicem mali amputa, curas pelle, somnia quoq; pepuleris, quo-
 rum enim quae tot curas, & tam nihil profutura, in tam breui vita, de
 qua iam ab initio promissum est, qui torqueri iuvat, & turbidam cu-
 uisam prouidentiam vestro vultis superare consilio, neque sentitis,
 ut ex alto vestra ridetur infanix, vestraque deliberacione, illo de
 tempore, quod non solum extra vestrum arbitrium, sed etiam extra
 notitiam vestram est. Neque auditis Flaccum exclamantem; pru-
 dens venturi temporis exitium caliginosa nocte premit Deus, nite-
 que, si mortalis ultra fastepidat. Omne tempus in vestram trahitis
 perniciem, de praeterito mœsti, de praesenti anxii, de futuro pauidi,
 trepidique, de quae his curis superuacuis dignos metuis manipulos,
 laborem vigilantes, confopiti somnia. Sin illud forte verum est, quod
 vacantem quoque curis animam in quietam somnis esse, vel natu-
 ra hominis, vel peccatum cogit. Nonne cum ex mille somnis nec
 vnum verum esse, verum sit, postquam alterutro falli oportet, fatius
 est inquietari somnis, quam mulceri, & amari somniare, quam dul-
 cia, mœsti enim somni fallacia lœta est, tæti autem mœsti. De So-
 mnis fatigor. R. Sperne totam hanc ineptiam, & quiesce, si id ne-
 quis, histe solare comitibus, qui similia passi sunt: his duobus nomi-
 natim, quos modo dicebam, dum de vigilia queresis.

APOPHTHEGMATA.

Diogenes conspiciens adolefcentem quendam neglectius dor-
 mientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri:
 Ergo, Mortis tui sudor, iura aegri tu videri videri.
 Surge, Ne quis, dam morbus, a tergo infixit hastam.
 Laert. lib. 6.
 Democ. diurnum somnum, aut corporis molestiam aliquam,
 aut animae anxietatem, aut legnitatem, aut imperitiam arguere dice-
 bat. Ant. & Max. ser. de somno.
 Archimedes, somnum diuurniorem, quam deceat, dicebat mortuis
 potius, quam viuis conuenire. Eod. serm.
 Philo sciscitatus, quid esset somnus? respondit, imago mortis, &
 cessacio sensuum. ibid.
 Plato Somnum multum neq; corporibus, neq; animis, neque res-
 bus gerendis conducere affirmabat. Nemo enim, dum dormital, leu-
 ius pretii est, non magis, quam si non viueret. Quare quicunq; viue-
 re & sapere cupit maxime, quam longissimo tempore vigilet, sola sa-
 nitatis commoditate seruata. Lib. 7. de Legib.
 Gorgias extreme iam ætatis, quom lentiret somnum lethalem
 obrepere, amico, qui assidebat, percontanti. Quo pacto haberet? So-
 mnus, inquit, iam incipit me fratri suo commendare. Homerus
 enim somni fratrem appellat mortem. Elian. lib. 2.
 Epaminondas quempiam & vigilibus somno oppressum quom
 offendisset, gladio hominem transfixit. Obiurgans autem ob tantam
 seueritatem: Talem inquit, eum reliqui, qualem inueni. Sensit au-
 tem Imperator bellicosissimus, hominem somno oppressum, ac mor-
 tuum, in eadem esse sorte ac conditione. Brusl. l. 6. c. 8.
 Alexander, cum deus ab adulatoribus vocaretur, se mortalem
 esse

L L L L 3 esse

esse dicebat, cum id deprehenderet ex somno, qui mortis imago est.

Plut. in vita Alex. Diogenes considerans hominum vitam & mores, ac videns civitatum gubernatores philosophos, & alios huius notae homines, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Idem si videret somniorum interpretes, coniectores, &c. aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laert. l. 6. & Eras. l. 3. apoph.

Idem, Superstitionem hominum, qui in somniis terrentur, hoc pacto irridebat: Quae vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quae vero dormientes somniatis, solcite perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis non tam refert, quid patiat in somniis, quam quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere Deorum iram, ac tristem eventum, non si quid dormientibus sit visum. Laert. l. 6.

Thales interrogatus, quantum distaret a mendacis veritas? Quantum, inquit, oculi a auribus. Sentiens, ea demum esse indubitatae fidei, quae conueniunt oculis: fabulis hominum haud tuto credi. Eodem perinet Homericus figmentum de somniis, quorum quae subuolant per portam corneam, vera sunt: quae per eburneam, vana. Corneae portae involucre designans oculos ob coloris similitudinem: eburnae, os, ob candorem dentium. Eras. l. 3. apoph.

Zeno Eleates dicebat, suis quemque in somniis deprehendere posse, quantum in philosophia profecisset, si nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariae rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate constitutus, veros affectus prodit. Contra quae vigilantes non audent profari, aut agere, ea noctu occurrunt in somniis. Laert. l. 9. cap. 5.

Anonymus, Quidam somniatur, se videre ouem ex lecti cubicularis fascia pendens illigatam. Id somnium retulit ap coniectorem: is iussit, vt eo loco foderet: defossam enim esse thesaurum. Fodit, & inuenit, & argenti paululum detulit ad coniectorem, de auro distimulans. Tum coniector: Quid nihilne de vitello? Somniator inuenerat aurum argenteo circumdatum in oui speciem, nec id latuit coniectorem. Eras. lib. 6. apoph.

§ SIMILITUDINES.

Plut. Heraclitus dixit, vigilantibus vnum commune esse mundum, sopitos in suum quemque discedere, At supersticiosus ne vigilans quidem communi cum aliis mundo stuitur, semper somniant ante cogitatione. in Moral.

Comicus venisse dixit de iis, qui lectos inaurant ac deargentant: cum dii nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno velunt constare? At cum dii somnium nobis dederint curam & laborum declinamentum, supersticiosus sibi illum reddit carnificium. in Moral.

Syracusa, Quasi qui apprehendit vmbrae, & qui persequitur ventos: Sic qui intendit in somniis. Ecl. c. 34.

Chrysostomus, Quemadmodum pueri vitulum rerum spectacula admirantur & obtupecunt, pilis, trochis, talis inhiant, magnas autem res ne cogitatione quidem capere possunt: Ita & peccatores praesentia reputant, mirantur ad somnia. Homil. 70. in iohannem.

Gregorius Nyssenus, Vt in terra humida, radis solis calidioribus calefacta, vapores quidam nebulosi ex alto excitantur: Sic fit prope ad eundem modum in nostra terra, quum cibus naturali calore seruefactus fuerit. Nam cum vapores secundum naturam sint aerei, & in sublimae ferantur, ad superiorem locum tum aspirantes in capite condensant, ex quibus somnia nascuntur. Apud Max. serm. 29.

§ ADAGIA.

Endymionis somnum dormis. Endymionος ύπνου ύδωδ εις. In eos quadrabit, qui se immo dico somno saginant: aut qui diutino in otio versantur: nec vllis se negotiis exercent, sed mollem feriat amque agunt vitam. Arist.

Vltra epimenidem dormis. ύπερ το επιμενιδου ύπνου. In eos qui perpetuum agunt otium, somno & ignavia protus dediti Gellius.

Salem vehens dormis. ύλας υενων ύπνου εις. Quadrabit in eum, qui in re periculosa sacerdoter atq, indulgenter agit.

Non decet principem solidam dormire noctem. Ου δεχεται πρινσιπιου ύπνου ύδωδ εις ύδωδ εις ύδωδ εις.

Monte adagium, vigilantiam ac sollicitudinem maxime conuenire principibus. Homer.

§ EXEMPLA BIBLICA.

Somniorum & reuelationum per illa factarum, exempla: Abimelech, Gen. 20. 3. Iacob, 28. 12. & 31. 11. Laban, & 24. Iosephi, interpretis somnii, Pincernae & Pistoris, 4. 20. 5. Pharaonis, 4. 1. cuiusdam Danitae, Iud. 7. 13. Eldae, 4. Esdr. 11. 1. Mardochei, Esdr. 10. 5. & 11. 2. 5. Nabuchodonosor. Dan. 7. 1.

§ PROFANA EXEMPLA.

Apud Lucianum Mycillus, per somnium opulentissimus exerectus, cerdo erat. Iro pauperior. Theat. Zuing.

Atlantes Africae populi, nulla in somnia vident. Herod. l. 4.

Nero Caesar nunquam somnare solitus, nisi post interfectam matrem. Sueton.

Orbo Imp. dicitur ea nocte, quae exdem Galbae subleuata quietem paucifactus gemitus maximos edidisse: respicientibus curstantibus humi ante lectum iacens, per omnia pariter nera manes Galbae, a quo deturbari expellique se videns tentasse. Sueton.

In Suecia septentrionali Gulo animal voracissimum et illis eius pretiosissima. Dormientibus sub harum pellibus suis euenire solent somnia eius animalis naturae conformia: ingluuiem & insidias bestiarum. Glauc. l. 8. c. 3.

Thesens, Hercules consobrinus, virtutis eius vsque ad praecleara illius facta etiam in somniis sibi occurrere.

Themistocli Miltiadiis Persica trophaea non modo somnabant, sed & somnia condebant. Plut.

M. Marcellus Cotta, cum Annibale dimicando coerebatur vt saepe etiam in somniis singulari certamine cum eo congressi. Plut. in eius vita.

Sophistica. Sophistica.

§ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Sophistica, logicae verae aduersaria, plus ostentatiorum vilitatis, qua praepertor nefarium stultis discipulis fallacibus conclusiunculis aduersariorum irrecire, atque nequere, quibus quae falsissima sunt vera esse videantur.

§ SENTENTIAE BIBLICAE.

Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. Rom. 1. 22. Ne quis sapiat supra quam oportet sapere, sed sapat admodum. Rom. 12. 3.

Scientia inflat, charitas vero aedificat. Si quis autem haec scire aliquid, nondum quicquam nouit, sicut oportet. Si quis videret contentiosus, nos talem conclusionem debemus, neque Ecclesiae Dei. 1. Cor. 11. 16.

Non qui se ipsum commendat ille probatus est, sed qui minus commendat. 2. Cor. 10. 18.

Ne simus amplius pueri qui fluctuamus & circumferamur vis vento doctrinae, in hominum alea, in veteraria adulationem verstita. Ephes. 4. 14.

Nihil gerere per contentionem neque per inanem gloriam. Ipe. 2. 3.

Horum Deus venter, & gloria in confusione ipsorum sapient. Phil. 3. 19.

Videte ne quis vos decipiat per philosophiam & humanitiam. Coloss. 2. 8.

Improbi homines & impostores procedunt in peius, truntes alios, tum seducti ipsi. 2. Tim. 3. 17.

Vniuersas domos subuertunt, docentes quae non oportet lucri gratia. Tit. 1. 11.

Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Hebr.

§ SENTENTIAE PATRYM.

Philosophiam nomine habitu quo profiterentur quidam praestant dignum hac professione. Iustin. Martyr. in 2. Apolog. 1. 1.

Veteratorie instructa persuadendi arte, seducunt mentes, item: Verborum artificiosus simplices eo probabunt, vt aliquo modo inquirant: fed improbabiter ipso: dum aduersus summum opificem impiam rediunt & blasphemiam mentem: ita vt ne verum quidem a falso discernant. Irenaeus, in prof. l. 1. adu. haereses.

Non ostenditur per se impostura, ne nuda deprehendatur: mitu verisimili callide ornata, ita vt imperitioribus videantur specie se ipsa veritate veritate exhibere. Idem, ibid.

Sophista verborum magis volunt esse, quam discipuli. Idem, lib. 3. cap. 40.

Quidam se ipsos erigentes calumnias verbis inuenire contentiosas comparant quae stumculas, distinctum calumatores, pusillorum quarundam artium emulatores, litigiosorum confarcinatores. Ob hanc autem effrenes se sophistalices, canoris dictionum compositione ac conexione ceceborant, cicadis apparent loquaciores. Clem. Alex. Stromat. l. 1.

Sophistarum elocutiones non solum multorum oculos agunt, eosque seducunt, sed nonnunquam etiam vim aditerentiam reportant victoriam. Idem, eod. lib.

Inani sapientiae opinione clari perpetuo litigant, aperre clares, se magis curare vt videantur, quam vt philosophentur.

Loquacitatem faciendam existimant: impudentiam etiam depurant: & maledicere singulis officium bonae conuentionis iudicant. Tertull. l. adu. Hermogenem, c. 1. Haereticorum pariter sunt philosophi: e. s. si ferre mos est, simplicia quaeque conuentionis simplicitatem comunium verborum torquent in quaerentibus.